

РОБЪРТ БЛОХ ЧЕСТНА ДУМА

Превод от английски: Невяна Кънчева, 1976

chitanka.info

В 14,27 часа Хомер Ханс, банков касиер, влезе в кабинета на своя шеф, президента на Първа национална банка.

— Искам да ви кажа някои работи — избъбра той смутено. — Става дума за резервния фонд. Аз откраднах от него 40000 долара.

— Вие! Какво сте направил?

— Прахосах четиридесет хиляди от резервния фонд — вече по-уверено повтори Хомер. — Между впрочем, аз вече няколко пъти правя това, без никой да е подозрял. Близо една трета от тези пари проиграх на конни състезания, а останалата част отиде за изплащането на една уютна квартирка. Като ме гледате едва ли ще си помислите, че аз издържам една блондинка, нали? Макар че може и да си го помислите, ако знаете какво е в къщи.

Президентът се намръщи:

— Аз ли не зная какво може да бъде в къщи... — И дълбоко въздъхвайки, изтърси: — Че и аз, между нас казано, издържам една блондинка. Наистина, моята е пребоядисана...

Хомер помълча, след това въздъхвайки, каза тъжно:

— Ако трябва да кажа истината, и моята е пребоядисана.

Между 14,28 и 14,43 часа станаха доста интересни събития. Един образцов племенник заяви на богатия си възрастен чичо да върви по дяволите и да не му разваля живота. Един не по-малко образцов мъж заяви на жена си, че отдавна я ненавижда — и нея, и децата ѝ — и че пет пари не дава за тях. Един от най-добрите продавачи в един обувен магазин посъветва една клиентка да не си губи времето в пробване на обувки с малки номера, а да отиде и си купи един чифт войнишки ботуши. В едно от посолствата чуждестранен дипломат замълча по средата на цветист тост и мълчаливо изля чашата си върху плешивото теме на американския представител.

И...

— Господи боже мой! — възкликна Уоли Тибетс, главният редактор на „Дейли Експрес“. — Нима всички са се побъркали?

Репортерът Джо Сетерли мълчаливо сви рамене.

— За девет години работа в това вестниче нито веднъж не ми се е случвало да спирам брой. А сега изхвърляй половината тираж и започвай да печаташ наново. Но ще се наложи да седим и да чакаме,

докато се изясни кое как е. Сега имам чудесен материал за двадесет и първа страница, но не мога да го пусна в броя — прекалено е невероятно.

— Какво например? — невъзмутимо попита Сетерли.

— Ами каквото поискате. Ето например: нашият сенатор току-що подаде оставката си — твърди, че не отговарял за длъжността. Един синдикален деятел, който наскоро построил ново, огромно здание за своя съюз, взе, че се застреля. Полицейските участъци не могат да приемат тълпите народ, които желаят бързо да се признаят за виновни в най-различни престъпления — до убийство включително. И това още не е най-поразителното — вие идете и вижте какво става в отдел „Реклами“. Никой вече не желае да помества реклами. Рекламните ни колонки са празни. Тримата най-крупни търговци в града току-що анулираха договорите си с нас.

— Е, добре де, какво все пак става? — равнодушно се заинтересува Сетерли.

— Тъкмо това искам да узная и аз. И колкото е възможно по-скоро. — Уоли Тибетс се надигна. — Намерете някой, който може да ни обясни всичко. Например от университета. Най-добре е да започнете от факултета за естествени науки.

Сетерли кимна мълчаливо и излезе.

В целия град почти не се виждаха автомобили по улиците, а с пешеходците ставаше нещо неразбрано. Едни бягаха нанякъде без да се оглеждат, други се движеха бавно, механично или просто стояха, гледайки в празното пространство. Лицата загубиха привичната си невъзмутимост. Някои се смееха, други плачеха. По тревата на университетските градинки лежаха прегърнати двойки, а на две крачки от тях други яростно се биеха. Сетерли равнодушно ги поглеждаше и продължаваше без да спира.

В 15,02 часа той спря пред административния корпус. На бордюра подскачаше от нетърпение едър мъжага. Той изглеждаше като човек, комуто е необходимо спешно такси или тоалетна.

— Извинете, моля — обърна се към него Сетерли, — дали мога да намеря в това здание декана Хенсън?

— Аз съм Хенсън — изръмжа онзи.

— Казвам се Сетерли. Аз съм от „Дейли Експрес“...

— Боже милостиви, там вече знаят!

— Какво да знаят?

— А, нищо, аз само така — Хенсън поклати глава. — Сега не мога да говоря с Вас. Необходимо ми е да намеря такси, иначе никога няма да стигна до летището.

— Вие напускате града?

— Не. Трябва да отида до д-р Ловенквист... Той е причина за всичко това.

Сетерли отвори вратичката:

— Седнете. Ще Ви закарам до летището. А по пътя ще си поговорим.

От запад повя хладен вятър и слънцето изплашено се скри зад облак.

— Ще има буря — разтревожено измърмори Хенсън. — Дано този проклет глупак да е успял да се приземи...

— Ловенквист? Той нали ръководи стоматологическото отделение? — запита Сетерли.

— Да, така е — въздъхна Хенсън. — Стига и това, че постоянно пишат всякакви глупости за побъркани учени — ето ви сега и побъркан зъболекар.

— А какво е направил?

— Наел един самолет, вдигнал се във въздуха и сега изпуска от балоните газ. — Хенсън пак въздъхна. — Аз съм обикновен декан, не се занимавам с научни изследвания, занимавам се изключително с измъкване на пари от нашите богати студенти. Но до мене стигнаха слухове, че Ловенквист създаде нов обезболяващ препарат — нещо от рода на пентотала или натриевия амитал, но значително по-мощно.

— Тези препарати сигурно се използват в психотерапията за хипноза? — запита Сетерли. — Наричат ги още „Серум на истината“?

— Само че неговото не е серум, а газ.

— Да, да — кимна Сетерли. — Значи той е дочакал този безветрен ден и е ощастливил от самолета нашия град със своя „газ на истината“? Правилно ли съм схванал?

— Именно тъй — отговори Хенсън. — Аз съм принуден да го призная — някак не мога да излъжа. Никой вече не може да лъже. Очевидно газът е толкова силен, че е достатъчно само едно вдишване. В катедрата по психотерапия ми наговориха какви ли не глупости: изчезване на вътрешните задръжки, действия върху съзнанието,

негативизъм... Но всичко се свежда до това, че газът действа. Всички, които са били на улицата, в стаи с отворени прозорци или в помещения с климатични инсталации, са получили някаква доза. С други думи, почти целият град. И никой сега не е в състояние да произнесе лъжа. Никой даже не иска да лъже.

— Че това е много хубаво! — възкликна Сетерли и погледна сгъстяващите се облаци.

— Хубаво? Аз не съм уверен в това. Когато тази история се разчуе чрез вестници, радио, ще падне репутацията на целия факултет. Аз не трябва да разказвам това и на Вас, но — сами разбирате — не мога нищо да направя със себе си. Чувствувам, знаете ли, непреодолима нужда да бъда откровен. За откровеност говорех днес и на моята секретарка, когато тя ми зашлеви един шамар.

Сетерли сви към летището.

— Този ли е вашият герой? — посочи той появилия се из облациите самолет.

— Да! — извика Хенсън. — Той се опитва да кацне. Но вятърът е твърде силен...

Дълга разклонена мълния разцепи небето. Самолетът за миг увисна неподвижно, след това влезе в свредел.

Сетерли рязко натисна педала, моторът изрева и колата се понесе по зеления килим на летището. Някъде зави сирена, а през плисналия дъжд се виждаше стремително падащия самолет...

* * *

Уоли Тибетс се облегна назад в креслото и посегна за цигара.

— Ето така свърши всичко — приключи своя разказ Сетерли. — Когато горкият го измъкнаха изпод останките на самолета, той вече беше мъртъв. Но балоните с газ и другите съоръжения почти не бяха пострадали. Книжката, намерени при трупа, Хенсън даде на мен. Той беше в такова състояние, че и не се опита да възрази. Така че сега можем да опишем цялата история, имайки убедителни доказателства — аз си записах формулата на газа. Знаеш ли какво си мисля: дали да не предложим тези материали и на радиото?

Тибетс поклати глава:

— Не. Нещо повече, на всички въпроси, отнасящи се до последните събития, аз ще отговарям с категорично отрицание.

— Но съобщението...

— Никакво съобщение няма да има. Поне в нашия вестник. Нали и без това всичко вече свърши. Забелязахте ли как след бурята хората се промениха? Очевидно вятърът е отнесъл бързо остатъците от газа. Всички пак станаха нормални. И повечето хора убедиха себе си, че нищо не се е случвало.

— Но ние знаем, че това се е случило! А какво ще стане сега със сензационния материал, за който говорихме?

— Той вече не съществува. След бурята — опровержение след опровержение. Оказа се, че сенаторът изобщо не подава оставка. Той се кандидатира за губернатор. Профсъюзният деятел се застрелял съвсем случайно. Полицията не може да накара никого да подпише показанията си. Нашите клиенти пак искат да поместват реклами при нас. Помнете думите ми — до утре сутринта градът ще забрави всичко, да, хората просто ще се принудят да забравят. Никой не може да погледне истината в очите и да запази разсъдъка си.

— Аз съвсем не съм съгласен — заяви Сетерли. — Доктор Ловенквист беше велик човек. Той знаеше, че неговото откритие ще преобърне всичко — и не само тук, но и навсякъде. След първия опитен полет той се е канел да прелети над всички световни столици. Този газ е способен да промени света, нима не разбирате?

— Естествено, разбирам. Но светът не бива да се променя.

— Защо? — Сетерли решително разкърши рамене. — Слушайте, аз всичко съм обмислил. Формулата на газа е у мен. Аз мога да продължа делото на Ловенквист. Удаде ми се да спестя малко пари. Ще наема няколко самолета с пилоти. Не виждате ли сам, че на света е необходима истина?

— Не. Аз се нагледах на това, което стана днес, така да се каже в „опитни мащаби“.

— Е, че какво? Престъпниците признаха престъпленията си, хората престанаха да се лъжат един друг. Нима това е лошо?

— Що се отнася до престъпниците, разбира се, че не е лошо. Но за обикновените хора това може да се окаже катастрофа. Представете си: лекарят казва на болния, че умира от рак; жена уведомява мъжа си, че не той е бащата на тяхното дете... Примери — колкото искаш.

Всеки или почти всеки има своите тайни. И по-добре е да не се знае пълната истина както за другите, така и за себе си.

— Но вие вижте какво става сега по света.

— Виждам. Моята работа се състои в това — да седя зад бюрото и да гледам как светът се върти. Понякога от това въртене ми се завива свят, но в крайна сметка светът не се събаря. Защото хората се държат. А за да не падат, нужна им е красива лъжа. Лъжата за абстрактната справедливост и безсмъртната романтична любов. Необходимо им е да вярват, че доброто винаги побеждава. Даже нашата представа за демокрацията може да е лъжлива, но ние пазим тази лъжа, както и всички други видове лъжи, и се стараем да живеем така, сякаш всичко това е вярно.

— Може и да сте прав — съгласи се Сетерли. — Все пак заслужава да се помисли за перспективите, които се откриват пред нас. Че нали аз бих могъл да отстраня самата възможност за война...

— Да допуснем. Военните и политически лидери ще видят своите подбуди в истинската им светлина и ще вземат мерки навреме.

— Но ние ще продължим прилагането на газа! — възкликна Сетерли. — Има и други честни хора. Ние ще съберем средства, ще поставим това предприятие на широка основа. И може би след многократно вдишване на газа хората изобщо ще загубят способността си да лъжат. Разбирате ли? Ние завинаги ще се избавим от най-страшното последствие на лъжата — войната!

— Разбирам — кимна Тибетс. — Ще се прекратят войните между държавите. И ще започнат стотици милиони индивидуални войни. Войни в умовете и сърцата на хората. Ще се разрази вълна от лудост, убийства и самоубийства. И в тази вълна, родена в човешкото море от прекалено много истина, ще потъне и дом, и семейство, ще загине социалната структура на обществото.

— Аз не си затварям очите, че съществува известен риск. Но помислете само какво можем да спечелим от това.

Тибетс с бащински жест сложи ръка на рамото му.

— Аз искам да забравите всичко — каза той сърдечно. — Не чертайте планове за производство на „газ на истината“ и обработването на правителствените учреждения с него. Не е необходимо. Иначе всички ще загинем.

Сетерли мълчаливо гледаше през прозореца. Отдалеч се чуваше шум на реактивен самолет.

— Вие сте честен човек — отново заговори Тибетс. — Един от не многото такива. Аз отдавна съм разбрал това и, ако искате да знаете, се възхищавам от вас. Но бъдете реалист, погледнете нещата от моя гледна точка. Не искам много от вас — кажете само, че няма да извършите нищо неразумно. Оставете света такъв, какъвто си е — той помълча. — Дайте ми честна дума.

Сетерли се колебаеше. Той действително беше честен човек, затова дълго не можа да отговори. След това все пак каза:

— Давам честна дума, че няма да предприема нищо...

И това беше лъжа...

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
7/1976 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.